

ZÁŘÍ

1898

S HLEDÁNÍ. — NAPSAL FRANTIŠEK J. ZEMAN.

SNÍLEK. DÁMA.

Alej v sadech za podzimního zbarvení. Světlé břízy, skoro holé, s posledními lístky na nejslabších snítkách, sem tam roztroušené smrčky a borovice. Stranou akáty a husté nízké keře; rozlehlé trávníky se zpustlými záhony. Štíhlé kmeny bezlistých javorů ostře se odrážejí na třpytivém pozadí bělavé oblohy, zastřené jen zlehka vrstvou průsvitných mlh, v nichž také se rozplývá bílé slunce. List za listem tiše schvívá se k zemi. Znenáhla se obloha zakalí a slunce vyrazí až nad západem jeho velká žhavě rudá koule s táhlými křídly zarůžovělých červánků, než úplný soumrak zalije kontury stromů šeděmodrým nádechem.

Dáma (sedí na lavičce a slunečníkem hraje si v spadalém listí)

Snílek (projde alejí a po chvíli se vrací. Jásavě).

Vy... zda je to možná?

Dáma (vyrušena, ale ne tak překvapena).

Vidíte, tak z nenadání!

Snílek.

Tak dlouho jsem na vás čekal s touhou
a v smutku,
že nyní bojím se věřit. — Leč... ano... ale...

Dáma (prudce).

Co víte o mně?

Snílek (nechápace).

Nic, pranic.

Dáma (nedůvěřivě).

Opravdu, pranic?

A proč jste se zamlčel?

Snílek (v rozpacích).

Ach, to překvapení —
tak najednou! A pak — nevím proč —

Dáma.

Nuže, mluvte!

JAN PREISLER.

STUDIE.

Snílek.

Mně bývalo vždy -- vím, vy se mi vysmějete --
jak v plné nádheře větve měly by kvéstí,
vzduch vonět, v slunci se koupat motýli bílí
a kdo ví, co ještě . . . když snil jsem o té chvíli.
A zatím --

Dáma (s úsměvem).

Vidte, obraz je docela jiný.
Vzduch zaráží chladem a záhony jsou holé,
a z prořídle trávy čpí rozmetené listí,
na zčernalých kmenech, jež skřípavě se klátí,
pár zarudlých lístků a prázdná hnízda visí,
se všeho jsou setřeny nejživější barvy,
a bledé podzimní slunce v paprsku slabém,
jenž v síti větví se zachyt', sotva lze tušit.
A to vás tak bolí? -- Jste týž, týž jako kdysi.

Snílek.

Ach, tenkrát . . . Květ hledat, jehož nikdo dřív nezřel,
tón černý chtít zachytit, neslyšený posud,
pro paprsek plakat, jenž sotva as kdy svítil . . .
Ne, to už je dávno.

Dáma.

A co se stalo s vámi?

Snílek.

To byly daleké kouty, jež lákaly mne.
(Trpce).
Oh, zamklé pralesy, v nichž se člověk ztrácí,
v mrak vypjaté skály, kam nikdo nevystoupil,
a půvabné ostrovy, kde kolibřík jásá!
A první, jediný krok k té vysněné půdě
a prchal jsem zděšen před stočenými hady
a očima šelem, jež svítily kdes v hloubi,
od vrcholků hor, jež bez mhy zřel jsem tak smutné,
a od modrých ostrovů, prázdnou jež straší.
A nezbylo, než plakat -- ne plakat jak dříve
pro květy, jež září a dosáhnout jich nelze,
leč pro ty, jež bláhově kdysi utrhli jsme,
a v slzách si říci, že touha jen je všecko.
Však nadarmo potom už kreslil jsem si doma
zas slunečné obrazy, rozehřená města
a marně jsem v dálku jel toužit po domově,
do melancholických večerů bloudit pro stesk
po osvětleném okně -- teď bylo už pozdě,
a všecko bylo tak hluché, studené, cizí.
A nezbylo nic už, ani ten krásný smutek.
Snad ještě několik pohledů z minulosti.
Cíp kraje, shlédnutý mlhou jarního jitra,
stesk tváří, kdysi jedinkrát potkaných dávno,
kus známé cesty, kde zvonce v kolejších kvetly --
pár vzpomínek, jež v strachu jsem žárlivě hlídal.
Až za jedné podzimní bezútěšné noci,
kdy byla obloha bez hvězd, déšť bil v sklo oken
a vítr vzlykavě zpíval v bezlistých stromech,
jsem na stráži usnul. Dunivý zvuk mě vzbouřil . . .
To praskly závory! . . . Divná, nejasná úzkost,
žal dojmavý stáhl mi zákeřně hrdlo

a prudký, zmatený strach šleh' mým bezvědomím.
Má touha uprchla! . . . Byla divokým orlem
nad nejvyššími věžemi, stříbrem jež plály
co ostatní svět dole zahalen byl mlhou,
a byla růží, k níž znova chodily vonět
zas vzkříšené zjevy žen vášnivých i něžných,
a byla motýlem v křoví, v kořenech stromů,
kde jen stín listí se honí s paprsky světla.
A zpět se vrátila jak pes zmrskaný, vidouc
i to, co tak svítilo, vonělo a hrálo,
že prelud byl pouhý, i ty včerejšky krásné,
tak vyrovnané a v přísvisu ztraceného
tak lákavě rozteskněné, i ty že byly
přec též jen střízlivými a šedými dnešky.
A nezbylo nic, teď už nic, než brát den za dnem
mdlý, nedůvěřivý k prehavým chvílkám štěstí,
se smíchem vítat i řídká vzplanutí citu
a nedůtklivě stopovat záchvěvy duše.
Tříšť dojmů a nálad . . . A pár zjasněných chviliek,
jen vzácných a náhodných, kdy vše vidím jinak
a vydržím půl dne se dívat na píď země,
kdy dokonce snad chápu a vnikám i v život,
ba snad jej i miluji, tak miluji z dálky,
že líto mi a lekám se dnů, kdy s ním splynu.
Den slnivě jarní, jemně zladěný večer
kdy každá podrobnost svítí, skupina stromů
pod jasným nebem, jež nějak zdá se mi známou,
vzduch vonící náhle, jindy stlumený nápěv,
pár slov, a tak dále -- vznícené okamžiky,
jež hltám dojat, smuten a zároveň sřasten
po prázdnosti cynismu, vášní nebo nudy -- --
a i ty s vědomím hořkým a ztrpčujícím,
že zítra, třeba už za chvíli půjdu tudy
zas marně podrážděn, slepý a nevšímavý.

Dáma.

A to vše prožil jste sám, bez příbuzné duše?

Snílek.

Což možno jinak? A možno šťastným být ve dvou?
To pravé, nejvnitřnější přec nelze si sdělit,
ni vycítit.

Dáma.

A přece už tolikrát sklamán
dnes zas jste se zarazil, že nevoní květy
a všecko zrovna tak není, jak jste si kreslil . . .

Snílek.

Ach, ne -- ten pocit byl mi tak bolestně známý,
a dnes jsem ho nečekal, jenom dnes, jen dnes ne!
Však mluvmé radš o vás . . . Zda si kdy vzpomenete
jen časem alespoň na to nádraží vlidné
se zahrádkou, na níž se bělají dvě břízy,
a zarostlé vínem, jež do oken se tlačí . . .
Ach, jaké slavné koncerty byly tam tenkrát,
můj přítel a jeho sestra když pozvali si
svých několik známých! -- Bledou, s krátkými vlasy,
jak včera vás vidím, když prvně jste k nim přišla.

A vaše housle už tenkrát tak krásně lkaly,
ač sotva jste začla se učit — vaše touha,
být slavnou houslistkou, jediná, jíž jste žila,
tak slibně a nadějně zrála . . . A což potom
ty chvíle při čaji, sníh když venku se sypal
a v oknech strašila tma, ve vyhráté jizbě
u bílého stolu — snad pamatujete se
na starou tu lampu, jež byla nám tak milá —
jak vážně či radostně, důvěřivě vzdychky,
sny o slávě, štěstí a bůh ví, o čem ještě
jsme všichni se spíjeli . . . Zlatých šestnáct roků!

Dáma.

Ach, tenkrát! . . .

Snílek (přeslechnuv její zalkání).

Až vy jste jednou odjela náhle,
a nikdo nevěděl kam. Ni památky po vás.
A léta mýjela. — Unaven, nevěřící,
když těch pár řídnoucích světlých, zjasněných minut
přec k žití nemohlo stačit, vyssátý skepsí,
já vzpomněl si na vás, bledou, s krátkými vlasy,
jak denně jsem s houslemi vídával vás chodit —
ach, tehdy jsem zbožňoval chladnou vaši družku.
A na hrobě mrtvých illusí, shnilých dávno,
z těch neúrodných smutků květ vyrazil rudý,
jím voněly zase minuty zcitlivění
a novou metou mi v pustých hodinách svítil.
Jak, nevím. Snad že jsme se viděli už kdysi
a nešel jsem bláhově za mlžinou pouhou,
snad chorobně předrážděn a snad jenom proto,
že nebylo naděje, že vás kdy už spatřím —
jak teď už ten cit mi prchá pod hrubým slovem! —
já žil jen myšlénkou na vás, jen na vás ještě,
a znova a naposled v lačné svojí duši
jsem vzdušné blouznění nechal vzpučet a řídit.

Dáma (s nuceným úsměvem).

Kdy byl by to tušil!

Snílek.

Výsměch . . . Ví . . . teď už
chápu.

Dáma.

Nu, tady mne máte, jenom vztáhněte ruku.

Snílek.

Ne. Jako vždy! . . . Nadarmo. Zas se rozejdeme.

Dáma.

Což se vám nyní nelíbím? Nejsem už hezká?

Snílek.

Ó jste, jste snad krásnější, nežli sám jsem myslil —
však já vás snil jinou!
(Zamlčí se).

A teď . . . Jsem smutné dítě
na posledním zapomenutém nádražíčku.
A podzimní západ naposled zablýsk' rudě
a slnivě zmírání v svítlen pestrém sklíčku.
Ztrnulý, ztěšen slzami dívám se zpátky.
Vůz, jenž mne sem přivez', blátivou cestou hrčí,
za prořídlymi habry už dohrčel prázdný,
a kolem palouků, vod a průseků stmělých

zas v hlubokou samotu dál a dál se vrací.
Jen nebýt tak pozdě! . . . Mlhy houstnoucí závoj
už zatáh' i třešňovou alej, ukryl hvězdy,
a příšerná noc už čihá za každým rohem.
A vlak, ten můj vlak, vím, nikdy už nepojede! . . .
A děcko, pro opuštěnou samotu plačíc
dál, dál od ní klopýtá mezi kolejem
kams' do tmy, ač ví, že nikam už nedoběhne.

(Dlouhé mlčení).

Oč šťastnější jste vy, jež za jediným cílem
jste kráčela pevně, dojísta dnes už slavná
a spokojena velikým tónem svých houslí.
Ó mluvte, mluvte o sobě! Jak jste přec žila?
Já doufal ještě, až jestli kdy shledáme se
váš aspoň klid a úspěch že trochu mě vzpruží.
Snad uslyším vás hráti?

Dáma (zmat na)

Ne . . . sotva . . . už nikdy.

(Choulic se pod pronikavým pohledem).

Jsem subretou.

Snílek.

Vy! Subretou! . . . Ne — není možná!

Dáma.

Hlad . . . a příliš krátké prsty. — Prchla jsem studem.
A zjev prý mám pěkný a hlas tak ještě ujde.

Snílek.

Vy, i vy!
(Hluboce zamyšlen).

Ano, subreta . . . Hýřící krásou,
smích na rtu, v pohledu vašeň —

Dáma.

Banální sobě!

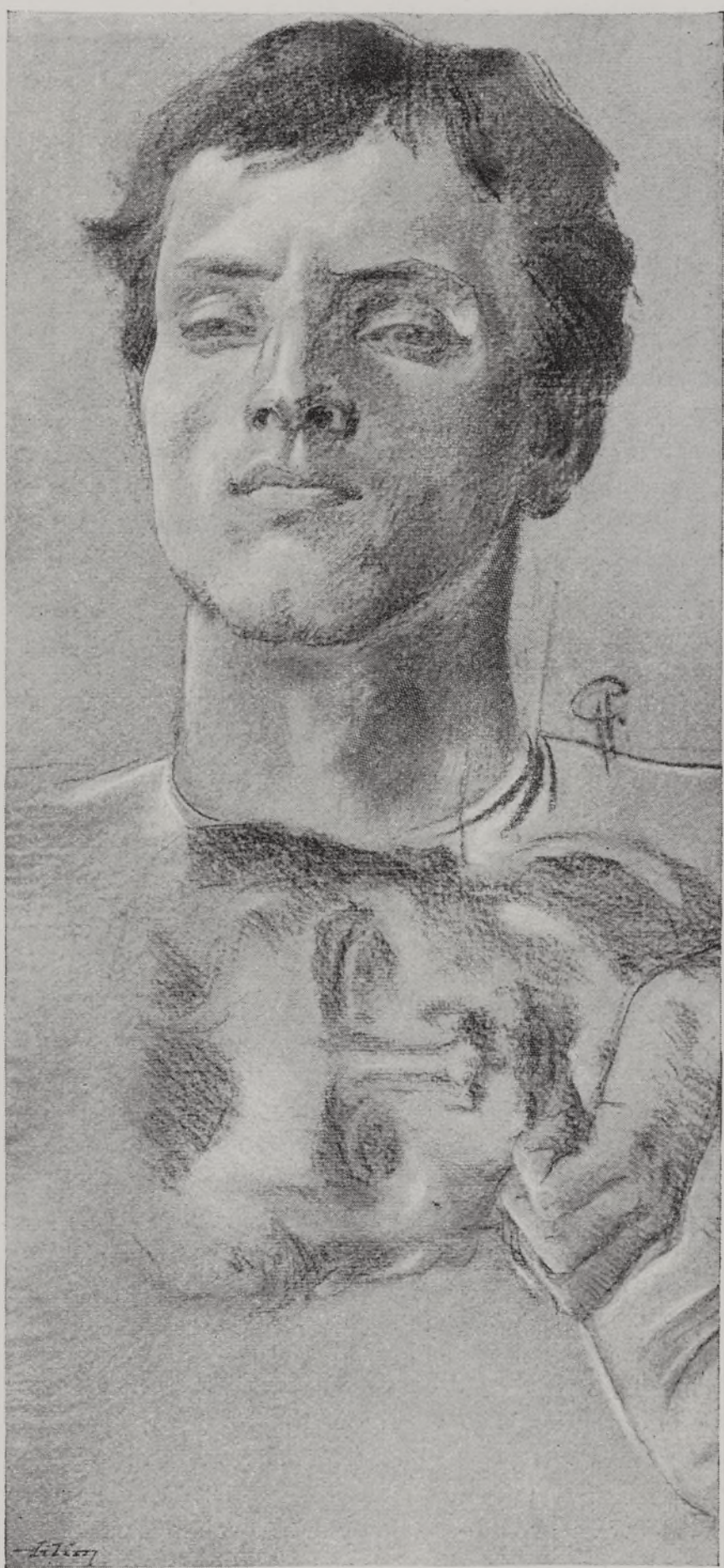
Snílek.

Proč zřím ji plačící v koutku u starých houslí,
z jichž strhaných strun dnes už nevyhloudí zvuku,
až k smrti smutnou, že ony jediné zbyly
po bledé, shrbené, tedy přec mrtvé dívce!
(Ticho. Roztrhanými oblaky prodírá se měsíc).
Oh, máte pravdu. — Proč váhám, nač ještě čekat?
Ach, bolestné komedie vlastního nitra!
Jsem váš . . . Ó pojdte blíž, ke mně . . . blíž! —

Hleďte, v novém

tom špinavém světle — a jindy přec tak snívám! —
jak vyzývavěji pestří se v svadlé trávě
ty velké sežloutlé, skroucené sváté listy,
jak smutně se kývají na záhonech spustlých
dřív nádherné, nyní již opadané stonky,
jak drzeji zved' se, až o větve se trhá
a blíž a blíž se plazí bílý pruh mlhy . . .
Za takových chvílí as o budoucím jaru
svým vnoučatům vypráví stařečkové s pleší.
A děti věří a zájí a už se těší.
A my, kdo k holým kmenům se chodili modlit
a zvykli stlumené hudbě schvívaných listů,
a my — proč nejsme jak oni . . . nejsme z jich rodu? —
a my už dnes . . . ó cítíš mdlou vůni . . . jak hníjí
už zas i ty píščí, ještě nevzešlé květy?
(Zajdou).

JAN PREISLER.

STUDIE.

DOSTAVENÍČKO. — NAPSAL JAN HORA.

Protloukal jsem se všemi kavárnami v tom slunečním odpoledni. Byl jsem roznícen a nervosní, odhazoval jsem rozmrzele listy, nesnesl jsem hlasu svého přítele. Zněl mi tak frivolně.

Pryč! Ven! Letní neděle usínala v slunečním žáru, který mi spálil všechny myšlenky. Měl jsem jen jednu — a ta byla tak jednoduchá, že jsem se chvílemi smál, jak mohu z ní být tak nervosně úzkostlivý. Tony slíbila, že přijde. Tony bušila v mé krvi, seděla v mé hlavě, žehla v očích a chvílemi jsem určitě slyšel její hlas. Měkký, prohýbal se a vibroval. Jen jednoho jsem se bál: jejích očí a smíchu.

Tramway se houpala, lidé žvanili a slunce pražilo. Slunce pražilo. Sedlo mi do týla a ve-trvalo mne do zahradního restaurantu. I cigarety mne nudily. Zaslechl jsem své jméno, stiskl ruku příteli, úklonou zdravil jsem známou dámu. K mému stolu přisedla malá společnost: dva muži a dáma. Vysoká, energická v pohybech a pohrdlivá v úsměvu.

Pil jsem rychle a pozoroval výhradně ruce neznámé. Byly tak malé, tak tučné, skutečné krtčí ruce. Nevím, který z pánů byl intimnější s dámou. Nevím, od koho má ten drobný prstýnek na levé ruce, ten prstýnek s granátem, svítící žlutě a rudě. Bože, od koho jen jej má! Od koho!

Začínám být duchaplným. Představuji si park v náladě říjnové. Rudé listí prší s větví a stesk se lepí na kmeny. Opřena o javor, zády ke mně, stojí neznámá žena. Nevím, kdo je, ale myslím, že má tvář mé susedky. Musí ji mít. Proti ní muž, blaseovaný člověk s francouzskou bradou. Navléká jí svůj prsten, ten drobný prstýnek s krvavým granátem. Jak je všední ta její masitá ruka! Bez linií, bez půvabu. Civím na tu ručku s prstenem a zdá se mi, že bych ji mohl s rozkoší políbit. Ostatně, vždyť jest příliš tučná, bez linií.

Neznámá se bouřlivě zasmála. Mně? Ano, jsem směšný chlap. Leč to neškodí, pivo jest chutné a slunce tak sálá... Přivírám oči, opru hlavu nazpět a myslím si, že čas více ubíhá. Slyším hodiny několikrát bít. Počítám údery: osm. Neznámá ještě sedí naproti mně, sama.

Zdá se mi, že se usmívá. Usmívám se též. A stále hledím na ten prsten na její levé ruce. Neznámá mne oslovila. Prosí, abych jí řekl vztah ilustrace satyrického listu k politickým poměrům. Nečtla již novin dva měsíce...

Ach, Bože, moje očarování spadlo.

S Bohem, madame!

Jdu zpět do města. Tony, má Tony přijde! Přinese vůni v záhybech šatu, hudbu ve svém kroku, přinese slunce na svých lících — ale jak snesu její pátravý pohled? Co řeknu na její smích? Řeknu: hle moje srdce. Vezmi je, nebuď k němu ukrutná. Přijdou mrazy a zima. Vid', ty je nenecháš umřít, mé srdce? Zahřeješ je dlaní a budeš je milovati, mé slabé srdce — — —

Divadlo vychrlilo spoustu lidí, svítilny ozařují toalety dam. Příliš bílé tváře, příliš vypočítaný úsměv. A příliš velká prázdnota uvnitř.

Loudám se do sadu. Světla řídnou v ulicích a měsíc karrikuje mé pohyby směšným stínem. Ticho. Voda bassinu jemně šeptá, ze záhonů stoupá uvolněná vůně, výdech, pára. Ticho.

Kouřím cigaretu za cigaretou. Chodím, sním. Zním její krok. Je v něm zvláštní rytmus. Zním její dech. Je v něm horko mladé touhy.

Nejde.

Čekám dále. Důvěrný netopýr mi krátí dlouhou chvíli. Hodiny bijí. Půlnoc.

Nejde.

Pst! Slyším kroky, pružné ženské kroky. Konečně! pravím si radostně. To není ona. Snad nevěstka nějaká.

A již přišla ke mně, vzala mne za ruku: Pojď, pojď se mnou! — Na její levé ruce zaplál prsten s rudou krůpějí. Ah, v onom zahradním restaurantu . . . . Ovinula mi ramena kol hrdla a šeptala:

Půjdeme spolu, vid'?

Ta magická záře prstenu uspala mou duši. Zakoktal jsem: Bojím se o své srdce. Váš prsten příliš pálí. Bojím se o své srdce: mohlo by shořet.

Zasmála se jako odpoledne v restaurantu. A šli jsme. Vtiskl jsem si klobouk do očí, ze zbabělosti, ze studu před Tony. A kouřili jsme oba cigarety.

U mříží vchodu jsme potkali dívku, plachou a nejistou: Tony.

Ubohá Tony! Ubohé moje srdce. Tvá dlaň by je lépe zahřála . . . bez nebezpečí — — —

SARKASMUS NÁLADY.

Jak se chvěly bojácně ty tečky bludiček tam v lukách u splavu!
Trochu bázně vrhly ti do duše, bázně zachvěním zkarrikované.
Odpust', já se usmál ti brutálně. Cítilas únavu,
jež tu explozí podchytila veškery rovnice dané?

Mozek chudák latinsky cvičený postrádal naprosto logiky.
A jan tmavo táhlo se do dálky, jak modravé houštiny lesní.
Topole, teď v mlze bezbarvé, byly v tom tušení milníky.
Bylo mi jako v tom románě jemu, když umřítí chce s ní.

Měsíc svítil žlutými brýlemi a ty bludičky byly tak bázlívy.
Proč nás nejdou pošlapat zuřivě — já se vám vysmívám, nicky!
Vždyť nás bába jimi tak strašila. Inu moderní, vědecké kopřivy...
Nač je věda (je přec tak jímavá), než že nám bludičky vyloží pragmaticky?

Bůh ví, co v nás zhořklo tak nádherně a jako shořelá svíčka se rozteklo...
Ach, že snad už přec jsme tak moderní, že jsme bahny bludičky překonali?
Ruka v konvulsi škubla ti najednou? Myslílas na peklo?
Nešťastná — to je přec neslušné! Oh to by se ti smáli!

JAN JUL. DROBNÝ.

UKU PODEJ MI.

Buď klidna. Ruku podej mi a na prsou
svých ležet nech mou hlavu těžce zatíženou,
a jako dovedeš být tiše trpící,
buď i mou těšící a shovívavou ženou.

To nad námi zas zasyčel ten ostrý smích,
v tmách rozvířených kolem nás smích hysterický,
to do žil našich vstříknul zas ten žhoucí jed,
jenž chvíle samoty už otráví nám vždycky.

A my s tím vším se budem, dítě, vždycky rvát,
takovou živou ranou v našem štěstí chudém
to vždycky bude slepá touha závratná
a my tím vším a vždycky stejně trpět budem'.

Nejdražší síly naše bude vyssávat,
ta velká touha zmučená a zapíraná
a celé naše mládí marné, bezplodné
jak dnů podzimních bude smutná, pustá rána...

A po letech, až pomalu se sešerí
a s klidem starců minulost svou začnem chápat,
až zpítky po tom, co bylo, se ohlédnem' —
ach, jaký, duše, jaký jen to bude západ!?

KAREL B. HÁJEK.

D VĚ ŽENY. — NAPSAL V. OTO- MAR. — (Pokračování.)

Povoz hučí již daleko za ním. A kam zmizel ten pes? Ah, teď to krásně svítí! To byl rozkošný blesk. Což, jak se zalilo všechno světlem, není to tam před ním hřbitov? Jistě to je hřbitov, a tam půjde; je tam i Milouš a odpočine si u něho. Jestli však to je něco jiného, nějaká zeď u stavení, nebo u zahrady, pak se raději vrátí.

Ostatně prší. Spustilo se najednou a teče jako se splavu. Má se brodit vodou a bloudit ve tmě? Půjde zas domů, ne že by se bál, ale dost užil již krásy. Hle, jak nádherně blýská. Kdysi . . . ale to je jistě moc dávno, dokud byl malým hochem, jak se bál bouřky! Klekal u svíce a modlil se s ostatními o závod. A ještě před několika lety se zachvěl, když mluvilo se, že bude válka. Jak, umřítí ve květu mládí? Také slyšel a četl o těch, co odešli dobrovolně. A vždycky jej obešla hrůza. A dnes? O jen ať bije ten blesk!

Tak najednou viděl se studentem ve druhé třídě, jak sbírá na jaře květiny v lese. A tu překvapila jej bouřka. Jak uháněl domů! Květiny byly dílem ztraceny, dílem zničeny . . . A těžká hnědá, žlutá a ohnivá mračna div se mu nesla na hlavu. Jako ohromné koráby plula nizounko nad zemí.

Taková drobná, nepatrná vzpomínka, ale šla až do srdce. K čemu byly ty všechny naděje? Proč ostatně jej vychovali v nadějích?

I doma, i ve škole, i ve světě — samé jalové názory a žádné vychování. Zdali pak jediný člověk mu řekl: Ty, neboj se ničeho! Neboj se Jí! Miluj pouze Jí, neboť Ona je žena.

Prach na silnici balí se v koule a jde se čím dále tím hůře.

Konečně zase je v městě a v oknech ještě za záclonami jsou světla.

Dešťové kapky pleskají po chodnicích a po zdech a ve žlabech to zvoní. Voda spláchla též lidi z ulic a prach ze vzduchu. Jde se tak dobře a dýchá se lehko.

Ano, mělo to všechno být jiné. Jeho mládí tak přišlo mu blízko. Jako by to bylo včera,

vidí se dobře. A když se dívá na tu cestu, kudy se dal, hle: do-cela vedle je nějaká pěšinka; kus jde stejným směrem, a tu najednou málo, malinko se odchyluje, že to není ani pozorovati. A než se naděješ, jsi daleko od ní, jdeš si svou cestou a jsi pak ztracen.

Kdyby se tak mohl člověk zas vrátit. Kdyby se mohl poopravit. Kdyby mu bylo co platno pokání a lítost. Ale nic to není platno a zpátky víc nelze.

Život se měří jen tím, co člověk miloval a nenáviděl.

Kdyby byl místo pošetilých lásek uvěřil hlasu své duše, byl by také jinak dopadl. Tenkrát ve čtrnácti letech se mu zdálo, že nebude mít žádnou ženu rád. A v šestnácti blouznil o veliké Lásce; nevěřil, že by se našla zde na zemi ta, kterou by mohl milovat. A když v aleji — stávalo se to někdy ráno — měl potkat nějakou svou známou, vždy srdce mu bilo výstražně v prsou! To není ona, ta pravá. V noci se mu zdálo o překrásných ženách a v tomto hloupém městě pak žádná se mu více nezalíbila. Potom však vyrostl z těch mladistvých nerozumů (tak je odsoudil!) a namluvil si lásku k jedné z nich, o které si myslil, že je nejhezčí. A tak se zpro- nevěřil milence své duše, nesmrtelné Jí, která jej co nejdříve si vezme — —

Podíval se do svých oken. Byl v ulici, kde bydlil. V komnatě Cili hořelo světlo. Ona se

K. L. KLUSÁČEK.

modlí! zvolal a závist a bolest bodly jej u srdce. Jest asi dobře těm, kteří se modlí.

Sám, vzpomenu, zde v těch oknech kdys díval se ku hvězdám a duše jeho stoupala k výšinám. To bylo před svatbou. Ale dnes nelze víc. A jestliže jednou přijde před něj, před svého Pána, nepůjde k němu, jako vinník jde k soudci. Předstoupí hrdý před jeho tvář a řekne mu: Vidíš mne takového, jakým jsi mne učinil. A co jsi ze mne učinil! Naházel jsi jiskry v mé práchnivé tělo a nechal jsi je vzejít v požár. Mohl jsi mne učinit moudrým a dobrým a dokonalým. Mohl jsi založiti cnosti v mé duši

a viděl bys, jak byl bych časem stal se svatým. Byl jsem však člověkem, jako jsou jiní a v tom je má pýcha. Pyšný jest Prometheus, neboť on se nebojí blesků!

Tu pohlédl k nebi, kde umíraly světelné záře. I přestalo pršet a ptal se, má-li jít domů. Půjdu, pravil si v náhlém vnuknutí a vstoupil do vchodu.

Nahoře v pokoji ucítil svíci; byl to kouř z hromničky, kterou zhasili dříve, než dohořela. A tento zápach přinesl mu dojmy hřbitova, hrobu a pochování. Něco protivného dotklo se jej v této umrlčí síni.

I přišel k oknu a rozevřel je dokořán.

Jedna z posledních nocí letních, kdy vlastně začíná podzim, chladná po přestálém dešti, tichá a vlhká, zavanula mu v obličej.

A zároveň ozvalo se z dálky troubení vojáka. Smutné a táhlé to volání k odpočinku trásko se vzduchem a ve dlouhých vlnách padalo k zemi.

Jaká to velká, dojemná píseň, řekl si Václav.

Vojáci, kteří jdou spát. Vojáci, kteří se zapsali smrti. A spánek obraz je smrti. A vojáci jsou hrdiny smrti, že se nebojí Jí. To jejich síla a velikost. O kdyby byli tak silní a velcí, jako jest on.

Ale jdou spát vojáci a nad nimi ve snu sklání se milenky zjev. Zdá se jim o rodičích a domovu. Zdá se jim o veselí a svět je láká a svět je drží... A nikomu z nich se nechce zemřít a všichni tak rádi zde žijí. Vojáci, kteří máte mít v čele stín Její, a v očích Její zář, vy nemůžete v skutku hrdiny být. Mladí jste příliš a mládí, mládí — —

Vzdech — — opravdu, těžký vzdech dral se mu z prsou.

A píseň dozněla; i zavřel okno.

Ve vedlejším pokoji bylo slyšeti kroky. To byla Cili. Tak bude přecházení celou noc. Proč ji jen učinil tak nešťastnou? Mohla mít jiného muže a mohla se mít líp. Ale snad i hůř, kdo to ví. Pokrčil rameny a šel spát. Než usnul, slyšel hukot vlaků a volání píšťal; a to mu připamatovalo Vilmu. Pak usnul.

KAREL ŠPILLAR.

SKIZZA.

Časně ráno vstal a vyšel si na procházku. Hle slunce, které jindy se naň usmívalo a hladilo jej svými paprsky, dnes vynořilo se z oblak a dýmu jako krvavá rána. Tak se nítí a kvasí botest... A divil se, jak mohou ptáci zpívat, jak může svět se ještě radovat. Ono to klame, říkal si, chodě parkem. A ranní vzduch jej ovival, rosa byla na trávě i na větvích. Chodil tak sám

chladu a tichu. A jak to bylo o svatbě? Bílá Cili a černá Vilma. A dnes Cili má černé šaty a Vilma chodí ve světlých. Má bílý klobouček. Zda je tu někde? Pro něho tu nic není. Ty hymny varhan, to nadšení nastrojených lidí a pyšných žen, ta radost ze života, ty díky za to, že žijem, to vědomí síly a budoucnosti... co je to pro něj?

J. HOLUB.

V LETĚ.

a najednou zazněly zvony. Veliké, mocné hlaholení rozneslo se kol něho. Což má celá příroda vědět, že je den Páně? Snad abych šel do kostela?

Nešel však dovnitř. Podíval se jen otevřenými dveřmi. Veliký svit oken třásl se v modravém kouři a lid zpíval a varhany hrály. Bylo mu najednou divno zde, v tomto místě, kde měl svatbu a kam nikdy nechodil. Ano, v parných letních odpoledních tak často zatoužil po kostelním

A těžkým krokem ubíral se domů.

Když bylo odpoledne, vzpomněl si, jak trávil jako student letní neděle kdes v přírodě, raduje se taktéž ze života a svobody. Nyní je konec. Nezbyvá, než urovnat účty; napsati závěť. Co je komu po tom, jak žil? A co odkáže: Cili nějakému dobrému člověku; znovu se vdá a — měj se dobře. Život jeho pro nikoho víc nemá ceny. Ale je jedno, co nemůže přenechat nikomu a co si vezme s sebou. Je to několik dopisů,

kteřé mu psala Vilma. Vzal je do rukou a probíral a srovnal dle datum. Nebylo v nich ani slůvka o lásce a přece byly mu nade vše drahy, neboť dýchaly mu teplým srdcem do tváře. Ach ano, srdce!

Což není mu líto vlastního srdce?

Vždyť i srdce vrahovo chce žít, a nikdo nemá práva stišit jeho tlukot, neboť ono nevraždilo. Ale jeho srdce? Říká mu, aby jí psal a ještě jednou s ní mluvil. Nuže bude Vilmě psát a bude

s ní mluvit, než bude konec. Ale nemohl začít, protože něco strašného a velkého najednou vystalo před ním. Smrtná úzkost jej zasáhla a v očích se mu zatmělo. Cítil, že jej opouštějí síly a v náhlé hrůze vstal a šel k matce. »Můj Bože, co je ti?« zvolala tato starostlivě a sevřela jej ve své objetí chvějnýma, suchýma rukama. On jí však neodvětil, křečovitě ji sevřel a celé jeho tělo najednou zatřáso se v bolestném a němém pláči.

(Příště konec).

STMÍVALO SE.

Kdysi — Večer mlhavý byl,
vhroužen byl jsem v bolné snění,
cítil jsem kol smutku chvění,
smutku, jenž se v srdce vryl.

A tu bolest v nitru zela,
schvátila mne skoro zcela,
a já dosud v srdci slyším
zoufalý ten kvil.

TUŠILA TO.

Holubinko neplač,
přestaň, směj se trochu!
— Zapadlo mi všecko,
umru také hochu!

Zapadlo to — aťsi!
Nechej ale bolu:
do hrobu-li půjdeš,
pujdeme tam spolu . . .

A než zrálo léto,
v léto polední
umřela a s ní můj
úsměv poslední.

VZKVELTY FIALKY.

Ty dala jsi mi prsten svůj,
víš, tak malý byl —
Mně bylo tebe líto tak:
vždyť jsi žadonil . . .

A dala jsi mi něhy pal;
sladký se mi zdál —
To musila jsem pro štěstí.
kterým ty jsi plál . . .

A dala jsi mi úsměvy
když mne svíral žal —
To kdybys měl být samotn
abys neplakal . . .

A co bys potom dělala,
kdybys umřel snad? —
Tu plakala bych jako ty,
žes mi, květe, svad . . .

M. ALEŠ.

SMUTNA BYLA.

Hlavinko má rusá,
proč ty jsi se bála?
Pořád jenom truchlíš,
jindy jsi se smála,
pořád jsi tak smutna.
Řekni co tě bolí?

Vidíš hochu? Tamhle!
Mlha na tom poli?
To tě pořád straší?
Ne — Víš — Připadá mi
jak smrt ve rubáši
kdyby šla za námi...

SVOBODEN.

Lid v sluch mi houká svobodu.
Kdo svobodnější než já jsem?
Když víno piju, pro vodu
dav chodí se džbánem!

A vzpnu-li křídlo výš a dál,
tu lid se válí v klínu žen...
Já ether mám, lid poutá sval:
Kdo víc je svoboden?

L. ARLETH.

M. ALEŠ.

TRUDNÉ DOBY.

Jsou trudné v žití doby
a chvíle zoufání,
kdy litých bouří zloby
ti bijí do skrání,
kdy hořkost smutnou duši
ti bolným chvěním kruší
a štěstí v dálce hrany
ti navždy vyzvání. —

Jsou trudné doby v žití,
kdy divých vášní vzdor
a citů vlnobití
v tvé duši vede spor —
kdy hněv ti v žilách víří
a kletby na rtách hýří,
jak bouře když se vzteká
ve klínu tmavých hor.

Však největším je bolem
a největším je zlem,
když prázdno cítíš kolem
a temno v nitru svém —
když spleen a beznaděje
ti pustou duší chvěje
a bez těchy a lásky
když kráčíš životem.

J. PATRNÝ.

PABĚRKY. — NAPSAL J. KAFKA.*)

Matka mi připjala brašnu na záda a řekla: »Jdi hezky.«

Ty cesty ze školy a do školy! Musil jsem jít dobře půl hodiny, nejdřív hezkou lesní cestou, pak polem podle potoka, jenž se ploužil blatouchy. Kolem stromku se svatým obrázkem, osamělého, zmrzačeného tím, že dolní větve měl osekány a jen nejhořejší ponechány. Kolem žita, které přesahovalo mne o hlavu a kam jsem si občas skočil pro chrpu — Rád bych ještě jednou šel tou cestou. Na té cestě se také rodily skoro všechny moje dětské sny.

Tu loďku, co plave na našem rybníce, o mnoho zvětším, udělám tam pokoje, kajuty, jak jsem čítal v Robinsonovi. Odvedu tam Mařenku (má

*) Viz sešit 8.

sestřenka), někudy (nestaral jsem se kudy) dostanem se na nějakou řeku a tamtudy poplavem do moře. Ona se bude bát a plakat, ale já se rozhněvám a řeknu: — tu nevěděl jsem co — Ona mne bude prosit a já jí odpustím a obejmu ji a políbím.

Pamatuji se jasně na přízvuk, který doprovázel tuto poslední myšlénku. Nebyl zrovna tak dětsky čistý.

Jednou, až vyrostu, vstanu, vyženu všechny Němce z Čech, pak vynajdu nějaký prášek, kterým posypu hranice. Jak je posypu, vyrostou skály až k slunci. Nikdo je nepřeleze. — — Já ale koupím ty lesy u nás, dokola posypu práškem, ty hradby zas vyrostou, rozloučím se se všemi a odejdu za ty hradby a tam budu s našimi žít. — Budou mne prosit, abych u nich zůstal, ale nezůstanu. —

Z prvních dnů na studiích mám malou hrstku ostrých zlomkovitých dojmů. V městě mi koupili

F. B. DOUBEK.

PO KOUPÁNÍ.

také kalamář a lahvičku inkoustu, a tu se pamatuji, že jsem se těšil, jak si ten čistý skleněný kalamář na černém dřevěném talířku naplním. Tak jsem byl už nedočkavý, že jsem si přál trochu, aby už šťastně jeli, a také když mne doprovodili do našeho studentského pokoje, kde mne uvítali moji spolubydlíci — tertián jadrným, na zdar a upřímným stisknutím ruky, mladší, nováček jako já, se začervenal a něco zašeptal — začal jsem nalévat. Nešlo to. Oslepily mne slzy a ruka se třásla.

»Doprovodím vás.«
Velmi málo kdy pocítil jsem víc štěstí než na tomto kousku cesty. »Až za mýto!«, žadonil jsem.

Ještě ten den navečer šli jsme všichni tři za město. Mladší můj spolubydlíci velmi dovedně srážel mezi chůzí kloboukem slívy se stromů, tertián šel důstojně. Nepromluvil jsem, od rozechvění a pláče bylo mi chladno, krčil jsem se do svého svrchníčku příjemně omámen novým okolím a poslouchaje na polovic, co povídají. Večer prohlíželi jsme si nové školní knihy, žvatlali a šli dost pozdě spat. Stulil jsem se ke zdi a chtěl zaletět myšlénkami domů, ale obrazy nové byly tak silné, že co chvíli vskakovaly do mých vzpomínek. Cizí tikot hodin, kroky a drkot vozů na ulici

dávaly mým myšlénkám neznámý přízvuk. Už jsem usínal, když napadlo mi, že jsem se nemodlil. Vzchopil jsem se na kolénka, jež kle-sala ospalostí, a sepal ruce. Už dávno nevím co jsem se to modlil. Taktéž modlitbou to mnoho nebylo; ale jak mi bylo, nezapomenu nikdy. Pak bylo mi, jako bych měl jít dát dobrou noc; vyhrkly mi slzy, a v slzách těch jsem usnul. —

Ulice, kudy jsem chodil do školy, na jednom místě byla otevřena do polí. Tam-tudy bylo vidět kopec s vížkou už už mizící mezi stromy vyrůstajícími celý zarostlý, dýmající z rána mlhami a v pohádkové kráse na večer, když slunce řídkým hřebenem jeho posílalo poslední šlehy. Často jsem si tam postál. Tam za T—em; tam někde, tam jest doma.

N. je hezké město s krásným okolím. Zda vedle studentů, profesorů a filistrů jest tam ještě jeden inferiornější stav, nevím. Také těžko říci, co Heine tím ošklivým lovem myslí; kdyby se tam snad měl jednou obdobný stav sestavit, myslil bych, aby se sáhlo ku prvním

dvěma třídám. Naši učitelé! Asi čtyry milé, úcty hodné hlavy; jeden z nich měl na mne ani nevěda, velký vliv. Ale divná věc! Řeknu-li »moji bývalí učitelé« nikdy nenapadnou mi tito.

J. PEKÁREK.

STUDIE.

Vždy jen přeběhnou kukátkem mé paměti ti páni sprostoučcí, naivní chudinky, a — Satira nám stroskotala; nedědí nám. O něčem kloudnějším.

Když v primě pro mne den před Štědrým dnem poslali, byl jsem radostí nadobro blázen. Po nos v šátcích a kožichu zabalen, sledoval jsem útěk telegrafních tyčí a osněžených stromů. Nic jsem jasně neviděl, nic jasně neslyšel, ale všecko se na mne smálo. Bylo tma, když jsme přijeli. U nás svítily. V oknech byl narovnan mech a na něm v řadách jablka.

Doma! Doma! Bylo mi dost divno, že moje postýlka z ložnice se ztratila, ale vědomí, že budu spávat naproti, ve studentském, mne usmířilo. Na Štědrý den dopoledne vozil jsem se na sáňkách se straně dolů. Vyčítal jsem si sice, že teď už budu musít toho nechat, že na mne se to nehodí, ale bylo tak hezky, ani mráčku, a jak pěkný površek!

Večer jsem dostal »Babičku«, jak jsem si přával. Jen to mi trochu vadilo, že všickni nějak mnoho si mne všímají, že stranou mne pozorují, že jsou víc laskavi než bývali, když jsem byl stále doma, a v tom mi bylo nevolno. —

V tertii bydlil jsem s dvěma staršími hochy: sextánem a kvintánem. Přijdou věci, o kterých mluvím dost nerad. Až do tertie byl jsem i myšlénkami čist. Dítě. Bylo mi první den úzko v cizím bytě mezi cizími, seděl jsem tiše na kufu u kamen a trochu vzpomínal, trochu pozoroval nové okolí. V kufu jako by bylo zavřeno kus domova. Když jsem si na kufr sedl, bylo mi hned útulněji. Matka sama všecko tam srovnala, vespod vložila sůl s kouskem chleba v papíru obvázaném červenou nití a na víku uvnitř byla Madona Boleslavská se slovy připsanými na kraji: Bůh Ti žehnej a zůstaň nám hodný.

Hoši se o něčem radili, pak zkoumavě několikrát na mne pohlédli.

»Prosím vás, nedošel byste nám pro cigarety?« Neřekl jsem nic, vzal peníze a šel. Ale cestou jsem se zlobil a na hlas si vykládal, že vlastně jsem nemusil chodit nikam.

»I to jste přinesl uherky!« Často se v myšlénkách vracím k těm hochům, kteří nevědomky zaplavili dětskou duši prvním kalem. Že to kal byl, cítím a nedám si vymluvit. A přec byli to dobří hoši a měli mne rádi. Hned první den zahájili spolu hřmotně přátelství, ač se před tím nikdy neviděli. Bylo mi milé, že jsem trochu stranou a že se do mne mnoho nemluví. Když jsme ulehli, ještě dlouho hovořili. Studenti mají dvě charakteristika: snahu, býti obhroublým a zálibu v kluzkostech. I kteří se tomu vzpírají, podléhají často ze snahy, mluvit tak, aby se to líbilo ostatním. Vynalézaví jsou zvlášť v druhém. Mračna hloupých vtipů padnou denně na toto thema, a ostuda je, býti »neviňátkem«, jak říkají mladší, »mládencem« nebo čím ještě dle starších a nedělají takových vtipů, nebo docela zacpávají si uši jako Aljoša Karamazov.

»Zítřka ti povím něco z pražských těch — rozumíš?« volal Lang, kvintán.

»Ale začni teď, není mi do spaní.«

»Ne, nechci k vůli K., nechci ho kazit.«

»Ať se ostřílí!«

»Ne, to nejde.«

»Ale vždyť spí.«

Ani jsem se neozval a byl jsem opravdu zvědavý.

»Teda to zabalím.«

Vyposlouchal jsem to vše a zmítal jsem sebou ještě, když už dávno spali. Nerozuměl jsem hlavnímu vtipu, ale právě to tajemné, nedopověděné mne vyzývalo. Později jednou, když už jsem byl se vším obeznámen, řekl jsem jim, že jsem tenkrát nespál, že slyšel jsem a rozuměl všemu, že už dávno ty věci znám. Proč jsem to poslední přilhal, nevím.

DOKONÁNO.

Na lesy padla mlha šedá
a k zemi, žluté ve listí,
to chladný vítr v tanci zvedá,
jim v poskok proutí zasvistí.

Zaskřípla pila na pasece,
tam starý dub; ó smutný zjev!
slyš! šeptem sosna sosně vece:
dub dosloužil již — na rakev.

STELLA

RICHARD HELLY: — DROBNÉ PRÓSY.

VIDĚNÍ.

Přešlo kolem mne již mnoho zástupů; zvířily prach šedé, nekonečné silnice, po které kráčely dále a vzdalující se ode mne stávaly se stále menší, až splynuly v jedno s mlhou, která se válela v dáli.

První z nich šli loudavě, jako by nohy jejich byly sepjaty a jejich vodnaté, bezvýrazné oči hleděly k zemi, jako by se těšily prachu, který se kouřil z pod jejich podešví.

A všichni, jako posedlí, vypukali chvílemi v divoký smích, který jim náhle přervaly slzy trysknuvší z očí; viděl jsem v jejich řadách smáti se mnohé, zatím co jejich soudruzi nechali padati slzy do suchého prachu cesty.

Jedno nedovedl jsem u nich pochopiti, neviděl jsem nikde na cestě, kudy oni šli, ničeho, co by mohlo vzbuditi výbuchy smíchu, ani co by je nutilo k pláči.

A tak mezi tím, co ztráceli a menšili se v dáli, zdáli se mi býti automaty, které řídil kdosi, jehož jsem nespatriil.

Pak přišli jiní; spozoroval jsem je, když byli už blízko mne; upozornili mne na sebe temným, neurčitým šelestem svých rtů, z nichž každé se snažily vydávati zvuky silnější než ony sousedovy a několik slov podařilo se mi zachytiti: »Bůh!« »Allah!« »Buddha!«

Jejich hlavy byly vzpřímeny, hleděli nahoru, k nebi, kde bylo zřítí něco bílých obláček a jejich oči byly připoutány k modru, které je okouzlovalo.

Šli tak, aniž by si všímali toho, co se děje kolem nich a chvílemi objevily se nad jejich hlavami sepjaté ruce, dlouhé a žilnaté.

Ku podivu, že i oni se menšili při tom, jak odcházeli v dáli, až splynuli v neurčitý chomáč, nad nějž bylo viděti vyniknouti občas několikeré paže. A třetí hlouček, menší obou druhých, přicházel blíže rytmem pomalé písně. Viděl jsem tam též mnohé s očima ponořenými do mlhy před nimi a kolem nich a v těch

očích jsem četl mnoho otázek.

Jeden z nich, s krokem pevným a hrdým a chorobně žlutavou tváří deklamoval hlasitě o budoucnu duši, zatím co druzí krčili nevěrecky rameny.

A jiného, kráčel zcela vzadu, slyšel jsem naříkati nad tím,

že po celé cestě není jediné květiny a že v celém zástupu nenašel přítele.

Tak přešli všichni a já osamotněl s oblaky prachu, který pozvedli svýma nohama a nepřekonatelný stesk usadil se mi v duši.

SEN.

Zjevil se mi nedávno ve snu. Byl to on, vím to zcela určitě. Poznal jsem jej po výrazu jeho tváře, který si odnášel s sebou a který se nikterak nezměnil.

Pamatuji se, co všecko četl jsem v onom výrazu, když jsem stál u něho umírajícího; jeho radost, že konečně odchází, jeho něžný, žehnající pohled té, která stála tehdy vedle mne, a jeden pohled pro mne, který mi pravil, že pochopil v té chvíli všecko, co dříve nedovedl pochopiti.

Přijal jsem příliš za svůj ten pohled, než aby mi mohl z duše vymizeti a oheďdy zřel jsem jej

V. PREISSIG.

po dlouhé době opět. Přišel ke mně v době, kdy slabá horečka upoutala mne na lůžko, snad chtěl předzvěděti, přijdu-li také brzo za ním.

Viděl jsem u něho však ještě něco jiného, hlubokou otázku ve světlých jeho očích, které upřel na mne.

Bylo mi po několik dní hádankou, co mínil tímto pohledem, který se třásl na mých rtech.

Odešel tenkrátě smutnější než přišel, nejspíše tím, že nedovedl jsem mu říci, co chtěl zvědět ode mne.

Neměl jsem dosti síly zeptati se ho přímo, něco zadržlo mi hrdlo, že nemohl jsem promluvit.

Nyní vím vše!

Ptal se asi po té, která stála se mnou u jeho lůžka a celovala jeho tváře, dokud je neopustila poslední kapka teplé krve.

Nezapomněl na ni ještě a touha zvědět její osud přivedla jej bezpochyby ke mně.

Je dobře, že jsem mu tenkrátě dobře nerozuměl, či byl bych mu mohl snad vyprávěti, že je mi nyní právě tím, čím bývala kdysi jemu?!

Byl mým jediným přítelem, a myslím, že by mi přece nedovedl odpustiti.

Nevím sám, jak se mi stala tak drahou.

Jednou, když plakala při vzpomínce na toho, který ji nedávno opustil, zulíbal jsem její po tváři se řinoucí slzy a ona se nevzpírala.

A od té doby byli jsme svoji, nechali jsme klidně ležeti toho, jehož odchod nás spojil a kochali se ve snech plného štěstí.

F. B. DOUBEK.

STUDIE.

Jen někdy se zachmuřila, pochopil jsem proč a hleděl ji vždy uklidniti.

Žili jsme tak, až přišel on ke mně.

Neodvážil jsem se v prvních dnech po oné noci svěřiti se jí tím, že jsem jej viděl, nechtěje vyvolávati v ní sotva zdřímlych vzpomínek.

Nedovedl jsem však přece smlčeti toho před ní. Řekl jsem jí vše rázem a ku podivu, slzy, které jsem očekával, se neobjevily.

Pozvedla jenom hlavu ke mně a řekla :

»Vím, byl by šťasten, kdyby nás viděl, měl mě příliš rád, než aby mi mohl záviděti moje štěstí!«

Překonala mne tím, a já čekám každé noci, že on přijde opět a já mu budu vyprávěti o naší lásce a o její důvěře v něj.

PO LETECH!

Ty! Emilo! Tys tenkrát neumřela?!

Ne, nechci tomu věřit!

Vím dobře, že jsem seděl v nohou Tvého lůžka a chvílemi celoval Tvou ruku, která byla tak chladná a bledá, zatím co Ty si stihala svým plachým pohledem — víš, tím pohledem, kterýž jsem měl u Tebe rád — tahy mé tváře.

Vpíjela si je asi do sebe, chtějíc je vykouzlit až zavřeš oči a objeví se Ti stálá tma.

Necítil jsem tenkrát žádného zármutku že mne opustíš brzy, spíše teplo zvláštní rozkoše proudilo mnou, když jsem hleděl na Tvou nemocně bílou pleť obnažených rukou.

Bylo dusno v pokoji, jehož okna byla uza-

vřena a za nastalé tmy zdálo se mi, že nejsme více spolu sami; každým pohybem své ruky narážel jsem na něco nepoznatelného a před zrskem pohybovalo se mi šero pokoje a bralo na se tvar postav, z nichž vál podivný chlad.

Nevím, jak skončil onen den; myslím, že jsem odcházel od Tebe v bezvědomí; zpít tím, že jsem Tě měl celý den tak blízko a omámen Smrtí, která si hověla v porech Tvé pleti.

Druhého dne řekli mi, že Tvůj stav se zlepšil; nepotěšili mne tím však nikterak.

Cítil jsem dobře, že v uplynulých dnech bylo

mé štěstí příliš úplné než aby mohlo býti stupňováno a po několika nocí snil jsem o tom, jak bude krásné, až klečeti budu u Tvého nehybného těla a líbati, bez ustání líbati Tvoji studenou líc.

Byl bych asi tenkrát plakal a já chtěl poznati slzy takového druhu.

Měli pravdu, že minula nejhorší doba Tvé nemoce; Tys neležela více tak klidna na svém lůžku a vyprostila jsi mírně svoji ruku z mé, když tiskl jsem jí příliš dlouho.

A od onoho dne s každou dávkou zdraví přibývalo Ti přís-
nosti a uzavřeno-
nosti vůči mně,

Z VÝSTAVY ARCHITEKTURY A INŽENÝRSTVÍ.

J. KASTNER.

DETAIL FASADY.

aniž já dovedl pochopiti proč, až jednoho dne nechala's mne na mé otázky bez odpovědi.

Rozešli jsme se tak a neviděli se dlouho, až onehdy potkali jsme se spolu.

Naše zraky hleděly na sebe však tak cize, že nevěřím doposud, že's to byla Ty a nabývám přesvědčení, že má Emila umřela tenkrátě skutečně a že potkal jsem ženu mi docela cizí.

VDĚK SAMOTY.

Onehdy divily se veliké lesy spatřivše mne samotného a já nevěděl sám jak to možno, že ona není více po mém boku.

Pravda, den před tím neslyšel jsem více šepot jejích rtů a nerozuměl pohledu jejího oka; ne-naučil mne nikdo řeči mrtvých!

Ale ten den uprchl rychle, rychleji ještě než jsem se nadál a já bloudil druhého dne místy, která byla uvykla viděti nás vždy oba a která nechápala, proč přišel jsem samotén.

Nebe nade mnou počalo již šedivěti a já čekal stále a utvářel si z mlh, které se ploužily pomalu zemí a obalovaly mohutné kmeny stromů,

její vzdušnou postavu a nechával ji přicházeti k sobě, do mé náručí.

Bujné větry nepřály mi té těchy a s potupným chechtem rozháněly vzdušné obrazy budované mnou takovou láskou a rozkoší.

Později, když vyšla tma z houštin dle cest a opanovala celý kraj, usedl jsem na kámen pokrytý mechem a čekal; stále ještě čekal.

Domníval jsem se, že její vůle bude silnější než vůle starého Osudu a že její láska přemůže vše, co se postavilo mezi nás!

A nedočkal jsem se předce! Nemohla přijíti?!

Či přišla v kraje, v kterých se snadno zapomíná?! Nic neukojilo mých otázek, ani noc, která přišla stejně nádherná jako v dobách, kdy nás vídávala oba; ani ztrnulý klid, tak velebný a pro mne tak hrozný jako klid té, která mne opustila. — — —

Chodil jsem každodenně na tato místa a čekal trpělivě jejího návratu, až čas uprhlý od oné doby naučil mne zapomenouti na ni a já nemiloval onen kraj více pro naděje, které mi dávaly tušiti její přítomnost, ale pro zamklá ticha dlouhých, ponurých nocí a pro tajemné hudby větrů v listech omšelých stromů.

PÍSNĚ V DUŠI.

Dnes blahý osud k snivé skrání
ti svěží věnce připíná
jde jaro kolem v libém vlání
a růže dští ti do klína,
zpěv skřivanů ti k sněním zvoní,
jas zlunce v tvář ti zlato roní
a smavá láska mladou duši
ti bouřnou slastí jemně kruší.
Rci co je štěstí? — V náhlé tísni
ti zvlní nitro mocný vzlet,
roj z duše v ráz ti vzlítné písní
a rozvane se v širý svět.

Pak přijde zima z šeré dáli,
kol zavlá zlehka skrání tvých,
snů šťastných květ ti mrazem spálí
a v hrud' ti schvěje chlad a sních.
Zříš jak se v bezdnou propast řítí
co dřív jsi doufal v mladém žití
a do duše ti bojem zdrané
jen zoufání a temno vane.
Rci co je život? — V smutné hrudi
ti zachví náhle stesk a žal,
slok truchlých řad ti na rtech zbudí
a letí s nimi v šir i dál.

Jsou písně vlny v širém moři,
co k dálným břehům poutí jdou,
dnes barvy duch v nich jasně hoří
a hudbu šumí blouznivou —
Než náhle přijde bouře divá,
svist pěn a větrů v sluch ti lká,
to v písních vášeň hřmí a zpívá
a hoře v duši básníka.

ZPRÁVY UMĚLECKÉ.

— Malíř LUDĚK MÁROLD na výstavě v Berlíně obdržel malou zlatou medaili.

— Rektorem akademie výtvarných umění pro příští školní rok zvolen a jmenován prof. MAX PIRNER.

— Na c. k. akademii výtvarných umění v Praze obsazeno místo učitele kreslení ve škole přípravné p. GODOU ROUBALÍKEM. Tím vyčerpána pro úřad profesorský řada vrstevníků, kteří činně se účastnili konkurence na výzdobu Národního divadla, — jen mistr Aleš — zbyl jediný bez honorovaného atributu.

— V posledním čísle francouz. časopisu L'art et Décoration přináší francouzský kritik W. Ritter stať o uměleckých výstavách vídeňských, kdež uveřejňuje vyobrazení Bílkova »PODOBENSTVÍ« (Viz V. Směry II. 175.—176.) přinášeje o práci jeho úsudek, v němž srovnává jej s francouzským sochařem Rodinem.

VÝSTAVY.

VÝSTAVA ARCHITEKTURY A INŽENÝRSTVÍ.

O kuráž a trochu dobré vůle nebylo u nás nikdy nouze. A nebylo ani na výstavě architektury a inženýrství, zvláště bylo-li jí neobyčejně mnoho potřebí i vzhledem ku krátké době, v níž měla tato býti provedena i vzhledem k okolnosti, že vystřídala výstavu jubilejní výstava národopisná, jež obě těšily se přízni všeobecné, první jako novum, druhá pro zájem čistě národní; obě uspokojovaly měrou nejvyšší jednak proto, že nebylo právě měřítko ze dnů minulých, jednak že zmíněný interres na nich ani nepřipouštěl ostřejší jakési kritiky — obě předchozí výstavy byly naší chloubou, našimi miláčky, nad jichž chybami rádi přimhuřovali jsme oči, jen když jsme viděli, jak mohutně v celku působí, jen když slyšeli jsme jásavé nadšení poprvé nad zdatností domácího průmyslu a umění, podruhé nad široce rozvinutým obrazem bytu širých krajů českoslovanských. Pořadatelé třetí, nynější výstavy zajisté věděli dobře, že jim nebudou nápomocny ethické momenty výstav předešlých — proto mluvíme o kuráži; — bylo jim tedy hledati a obětovati dobrou vůli.

Zda našli ji a obětovali v míře nejhojnější či zda jí sehnali jen trochu, shledáme po krátké procházce výstavou.

Ctihodnou branou, již jako starou, dobrou známou pozdravujeme od roku 1891. vstupujeme na neméně dobře známé prostranství před průmyslovým, později národopisným a nyní snad architektonickým (?) palácem. — Rozhlížíme se dychtiví po novotách: V pravo, v levo opět staří známí: rozkošné renesanční stavbičky administrace a pošty, pak úměrné vážné zdi budovy retrospektivní a vystavy umělecké — cožpak tady nic? — — No, člověk by o novotu zakopl a nevidí, přes to, že běl nového štuku v slunečním jasu jen do očí píchá: zde při zvýšeném vstupu vysoké zábradlí s odpočívadly a hermami, níže po kraji svěží zelené louky řady váz, ukončené čtyřmi v zem zabořenými pilony-kandelábrů; na význačném místě, kde druhdy strměl podstavec po-

mníku Jiříkova, dnes krčí se pavillon firmy pro výrobu umělého mramoru (Mascha, Hrůza a Rosenberg), při bocích paláce pak táhnou se dřevěné pavillonky kavárenské. Toť vše, co jako novotinu v těchto místech jste shledali. — Jdeme dále shlédnout celé prostranství: v pravo v levo opět dobře známé restaurační budovy, to tam v pravo na místě zřícenin Kokořína je nová budova panoramatu »Bitva u Lipan«, něco výše velice provisorně pořízená přístavba k bývalému pavillonu živnostenské banky, určená za strojovnu, za samým palácem průmyslovým řada nevzhledných kúlén pro výstavu staviva a dva vzorné domky (dělníka a malého úředníka), níže pak je hospoda »U Nesmysla«, pak divadlo »Urania« a několik neoriginálních, nechutných ochutnáváren ve stromořadí, toť vše co na zevnějšku výstavy přirostlo. — Fontana doznala nevalné změny — ani si netroufáme říci že úspěšně. — — — Ohlížíme se znova: vzhlížíme k skleněným plochám hlavního paláce, jako zbylého representanta výstavy jubilejní, otáčíme se ve stranu, kde kupí se kol dřevěného kostelíka tlum různých typů statků a chalup v harmonickém celku vesnice českoslovanské. Ohlížíme se — vzpomínáme — srovnáváme a konec úvahy je, že dobrá vůle zůstala leckdes za kuráží.

Hlavním těžištěm výstavy měla býti architektura. Hodlali jsme o tomto bodu především podati referát. V posledním čísle Zl. Prahy uveřejněn pozoruhodný článek týkající se těch částí výstavy, i onoho zápasu mezi zastanci architektury staré a moderní, a poněvadž článek ten odpovídá mínění redakce, otiskujeme jej beze změny:

»Bývalo zvyklou duchaplností nazývati Mnichov atlasem historie architektury (promiňte tu řádku cizích slov) a opakovali to tolikrát, že se člověk ostýchá téhož označení užit i v případě sebe naléhavějším, ku příkladu, když si na chvíli usedne za zády Říhovy fontány (které je patrně dusno pod skleněnou střechou a v dlážděné půdě) a pohlíží na vzorná průčelí plastická, se tří stran polovinu dvorany v levém křídle paláce Výstavy architektury a inženýrství obejmající.

Snad zamýšleli původně obtočit ji kolem do kola plastickými průčelími domů obytných — nyní jest jich pouze pět — ale co jinak bylo v plánu, ukázati totiž nynější stylové proudy v české architektuře, to se stalo, třeba že ukázky nevypadly veskrze typicky a nepraví poslední slovo. Jan Koula navrhl malé průčelí gotické, jehož dvéře J. Kastner roztomilým způsobem upravil; blízko něho vede malé kryté schodiště vzhůru, docela způsobně malebný koutek, vedle se šíí dvě jiná průčelí malbami A. Hofbauera a F. Urbana a reliéfní výzdobou V. Amorta opatřená, na nichž Alois Dlabač demonstruje užití motivů české renesance; pak je tu barokní domek A. Zázvorky a proti němu, hlavně v patře šťastné průčelí C. Kloučka, které se emancipuje, umírněnou měrou, od slohů historických.

Opravdu jsou tím zastoupeny všechny slohy, jež se v nové české architektuře objevují a drží, arci že ne všechny stejnou mnohostí a ne právě v těch formách, jakých jmenovaní architekti zde užili. Nejsou jimi však také vyčerpány všechny, jež naše architekty kdy zajímaly. Ullmanův kostel sv. Cyrila a Metoděje v Karlíně, stavba krásných proporcí

a pozoruhodné jednoduše a jemnosti, je slohu románského; návrhy na průčelí českého hospice v Římě od A. V. Barvitiia opírají se silně o gotiku vlašskou; Jos. Hlávka koncipuje svoji skupinu budov biskupské residence v Černovicích na základě starých památek byzantských; F. Schmoranz provedl své nejpůsobivější stavby ve slohu egyptsko-arabském. Tedy i naše architektura má svůj atlas historických slohů stavitelských a v tom se docela podobá sousední německé. Úhrnem vzato, nenalezla nikde svoji cesty zvláštní, neobjevily se tu nikdy směry a snahy jiné povahy, nežli jaké před tím vynořily se buď v Němcích, buď ve Vídni.

Gotika již dávno vymizela z nové světské architektury, několik domů soukromých její řeči hovořících ztrácí se v ostatním množství a jenom Jos. Mocker myslí a cítí po goticku při svých chrámech (Vinohrady a Žižkov) i stavbách profanních, výhradně a výlučně. Největší díl naší nové architektury zplodila renesance, italská a domácí. J. Ullmann, Jos. Zitek a J. Schulz vycházejí od první, Ant. Wiehl od druhé a za nimi jdou ostatní.

Ne však všichni. Kdesi stranou naleznete školní úlohy a samostatné koncepce Fr. Krásného a hned při vstupu do paláce ocitnete se ve hlavní dvoraně vůči architektonické dekoraci Al. Dryáka, která každým hnutím hlásá snahu emancipace od slohů historických. A již se staví dva tábory bojovně proti sobě, ne pouze produkcí, ale i bodavými výroky postranními, nerozumnými a výsměšnými notickami v denních listech a obšírnějšími polemikami v časopisech odborných.*) Na jedné straně historismus, na druhé moderna, jeho pokud možno absolutní negace — a také jakési juste milieu si někteří našli, aby vlastenectví umění zachránili. Neklamuli se v jakosti proklubávajících se nejmladších talentů a usadili se Jan Kotěra v Praze, přejdou dosavadní srážky a bitky ve velký boj a — moderna zvítězí, budete ujištěni. Pouze to jest otázkou, zda s tou formovou mluvou, v jaké nyní u nás hovoří, anebo zdali si nalezne ještě originálnější výrazy. Bude mít vydatné spojence po svém boku: krásné talenty a svěžest mládeže — a v pozadí tohoto boje bude po způsobu oblíbených u nás živých obrazů didaktická skupina, vyjadřující poučku z dějin, že všechno pokrok záleží v evoluci, která přemáhá tradici a zkosnatělý formalismus, která staré ctí, ale po novém a svém prahne.

*) Viz V. Směry II. č. 6. a 7.

Z VÝSTAVY ARCHITEKT. A INŽENÝRSTVÍ.

J. KASTNER.

DETAIL FASADY.

Na výstavě se ohlašuje tedy tento zápas, jehož budeme brzo svědky, takoruka jen za kulisami; na hlavním jevišti rozložen jest všechno tábor zastanců historismu. Jsou v něm vůdcové, kteří z hloubi přesvědčení tvoří podle jeho estetiky, a kolem nich množství, které se tak vyjadřuje, poněvadž se jinak nenaučilo a buď vlastní síly nemá, nebo ji nedůvěřuje. Moje úcta k přesvědčení je veliká, ať se projevuje ve formě mému citění blízké nebo ať jde cestou mně docela protilehlou, a jsem mu povinen touto úctou, poněvadž i já mám své nabyté zkušenosti a názory. A toto přesvědčení na poli uměleckém respektuju tam, kde vycítuju opravdovost práce, proudící z hloubky osobního a individuálního nadání. Jen žel, že právě tyto dvě vlastnosti jsou na výstavě až příliš vzácným hostem a že převážná většina architektů nečiní v podstatě víc, nežli že opakuje ve zředěné a náhodou odjinud převzatými elementy na povrchu přibarvené formě, co jinde viděla.

Kdyby tu byl zastoupen Josef Zitek a Josef Ullmann, Jos. Mocker a Ant. Wiehl tak, jako je Jos. Schulz, bylo by očitěji a nápadněji demonstrováno, čím právě jim je mladší generace povinna. Nešla ni o krok dále, uvízla v zevním formalismu, který z jejich prací odvodila. Zitek a Ullmann, kteří si vybudovali svoje umění na základech italské renesance, kteří obsáhli všechno její bohatství a osvojili si její kyprost, byli při tom umělci vlastních myšlének a hlavně umělci velikého taktu a jemného citění a vkusu. Měli a projevili tedy právě to, co lze sice žákům ukázati, ne však vštípati.

Vznítiti a vytříbiti vkus lze jen u toho, kdo si jeho ještě neuvědomělé zárodky sám do školy přinese. Subtilnost a jemnost citění jest již u předního žáka Zítkova, u J. Schulze, menší a všechna tvarová znalost a dovednost jeho není s to, aby docela tento nedostatek zakryla. On sám přenáší jen tyto vlastnosti na své četné žáky. Jeť horlivým a svědomitým učitelem, přesvědčeným hlasatelem neorenesance, a právě jeho odchovanci upravili fysiognomii nové Prahy a nových Čech. Projdeme-li výklad školních prací jejich, nad jichž provedením učitel stále bděl, poznáme sílu její influence na vzhled nové české architektury zrovna hmatavě. A ne pouze na zevnější jich podobě, která těží hlavně z renesance římského cinquecenta: i také v jistém zanedbávání vnitřní dispozice prostorů. Odevšad zaznívá jen tato jedna řeč, zabarvená jedině tím, co publikace vídeňských novostaveb do Prahy přinesly.

J KASTNER.

druhém byl odmítán a vždycky dějinně mladší na místo staršího za idol na oltář vzoru byl stavěn. Došlo tak až na barok a také u nás. Jen tomu je dovoleno se podívat, že teprve podle cizího příkladu, neboť nad Prahu a Čechy města a země, kde by každým krokem se skýtal reprodukcí tendenci architektů tolik výborných, milých a půvabných vzorů. Vidím však, že i tento sloh přinesli do svých atelierů v apriorním přesvědčení, že není živého vývoje schopný, a proto nečiní více, nežli že na místě oken a portálů se sloupy, polosloupy a pilastry, kladím a přístřeším renesančním kreslí ne vždy procítěné odličky a kopie barokních oken a portálů. A proto také mně neimponuje Zázvorkova fačada na výstavním náměstí, poněvadž vím o lepších v Praze, které nad ni vynikají aspoň jednou neocenitelnou vlastností: že je vytvořili jejich původcové z ducha své doby, že jsou originální, moderní pro osmnácté století. Devatenácté, třeba již na sklonku, má jiné potřeby materiální a jiné směry duševní; zase svoje a proto moderní.

Možná, že je to pouhá náhoda, že ze Schulzovy školy nevyšla žádná rázovitější individualita; ze Zítkovy ano. Jenom jednu za jiné uvedu, která arcí na výstavě schází. Je to Antonín Wiehl. Každý ví, že právě on, opět umělec zvláště jemného citu, navázal svoje práce na českou renesanci. Byl to nejvýše přirozený nálezník a přece byl teprve jemu vyhrazen. Italskou začal studovat a k české její odnoži dospěl, postřehl jejich souvislost a vycítil domácí právo mladší dcerky. Za ním šlo mnoho jiných. Studium rozmnožili tvarové zásoby, ale v celku je poměr jejich k Wiehlovi týž, jako poměr Schulzových žáků k jich mistru. Pobíhají v kruhu, jehož střed on vytknul, a pouze zvětšují někdy jeho poloměr, Wiehl zcela rozvážně užil tvarů doma nalezených výhradně na domy soukromé a obytné; při koncepci monumentální vrátil se, jak městská spořitelna ukazuje, k první své lásce. A gotika, barok?

I Mocker má své odchovance, ne-li žáky. Huť dómu pražského, kde již celé čtvrtstoletí vládne, stala se jich semenišťem. Ale pro mistra a jeho stoupence je tento sloh středověký podivuhodná, avšak uzavřená konstrukce, ne již živý, postupující a rozvoje schopný organismus. Jak který tvar byl sestaven, na kterém místě a v jaké funkci strukturní a dekorativní ho bylo užíváno, dobře vědí a výtvořky starých mistrů jsou jim tak posvátny, že každou odchylku od nich pokládají za hřích. Není divu, je to přirozený běh věcí. Svoje největší práce provádí na poli obnovy, restaurace a doplnění starých staveb; nových pak ve slohu gotickém požaduje od nich hierarchie, která v tomto stylu spatřuje architekturu specificky křesťanskou a svůj konservatismus v stálém dozoru na práci umělcovu přivádí ku platnosti.

Nechci vykládati, kterak v sousedství jeden sloh po

Z VÝSTAVY ARCHITEKTURY A INŽENÝRSTVÍ.

J. KASTNER.

DETAIL INTERIERU.

— UMĚLECKÉ VÝSTAVY V CIZINĚ.

- Paříž. Výstava »šesti« Galerie des Artistes Modernes. (Felix Aubert, Al. Charpentier, Jean Dampt, Moreau-Nélaton, Ch. Plumet a Tony Selmestein.)
 Dijon. Internacionální výstava umělecká do 31. října.
 Rochefort-sur-mer. Výstava umělecká do října.
 Versailles. 45. Výstava společnosti přátel umění de Seine-et-Oise do 2. října.
 Avesnes. Výstava umění ženy a rytin do 15. září.
 Enghien-les Bains. Výstava umělecká do 30. září.
 Limoges. Výstava retrospektivní umění typografického.
 Londýn. Internacionální výstava umělecká.
 Antverpy. Výstava prací zobrazujících květy a plody.
 » Výstava umělecká od 13. srpna do 2. října.
 Spa. 27. výstava umělecká do 20. září.
 Furnes. 2. výstava umělecká do konce září.
 Berlín. Výstava internacionální.
 Mnichov. Výstava umělecká, Glaspalast.
 » » Secesse do 15. října.
 Düsseldorf. Umělecká výstava.
 Strassburg. Uměl. výstava od 7. srpna do 7. září.

VÝSTAVY PŘÍŠTÍ.

- Amsterdam. Výstava prací Rembrandtových od 3. do 30. září.
 Basilej. 5. umělecká výstava Švýcar od 10. září.
 Birmingham. Královská společnost umělců.
 Nancy. 35. výstava umělecká od 9. října do 15. listopadu.
 Přihlášky do 15. září.
 Liverpool. Výstava podzimní.
 Manchester. Výstava podzimní.
 Orléans. Od 15. října do 7. listopadu.

SOUTĚŽE.

SPOLEK MANES vypisuje následující soutěž na plakát pro III. ročník Volných směrů:

1. Konkurovatí mohou umělci výtvarní, Češi.
2. Skizza v $\frac{1}{2}$ velikosti provedena budiž s ohledem na použití reprodukce trojbarevného kamenotisku.
Formát určití ponechává se konkurujícím. Velikost nesmí přesahovati 1 m².
3. Na plakátu budiž upraven hlavní nápis »Volné Směry« III. ročník, podřízený »časopis umělecký vydává spolek Mánes. Ročně 6 zl., 6·40 kr., pololetně 3 zl., 3·20 kr.«
4. Skizzy dodány buďtež do 1. října 1898. starostovi spolku St. Suchardovi (Rudolfovo nábřeží č. 6).
5. Cena vypisuje se vzhledem ku finančním poměrům spolku jediná 100 kor., které jsou zároveň honorářem za provedení kresby na kámen.

Jury sestává ze 3 členů: jednoho nekonkurujícího člena spolku, voleného v měsíční schůzi a dvou umělců, konkurujícími absolutní většinou zvolených. Z důvodu toho povinen každý konkurent vedle obvyklého hesla zaslati heslem a nápisem »jury« opatřenou obálku, v níž navrhne dva umělce za jury.

— KOMITÉ PRO POSTAVENÍ POMNÍKU SIGMUNDU HR. THUNOVI V SOLNOHRADĚ vypisuje pro umělce Rakouska soutěž na získání skiz za následujících podmínek.

Rozpočet pomníku i s postavením a všemi ostatními výlohami nesmí přesahovati sumu 4000 zl.

Fotografie hr. Thuna jakož i situační plán i fotografii místa, kam pomník bude postaven, obdržeti lze zdarma ve dvorním a uměleckém knihkupectví Herm. Kerber v Solnohradě.

Model proveden budiž v $\frac{1}{10}$, pro poprsí neb reliév určena jest $\frac{1}{3}$. Umělci ponechává se v řešení úplná volnost, po případě možno řešiti pomník ve spojení s fontánou.

Práce konkurenční heslem opatřené zaslány buďtež zástupci zemského hejtmana Dr. Albertu Schumacher-ovi (Chiemseehof Salzburg) vyplaceny, do 25. září t. r.

Jako ceny udělí se 300, 200 a 100 korun

Model první cenou poctěný bude zadán ku provedení; umělec však musí být ochoten případné změny podstoupiti.

Jako juroři určení jsou: sochař Otto König z Vídně, arch. Jos. Wersiken, malíř Fr. v. Pausinger, president obch. komory Ludwig Zeller, knihkupec Herm. Kerber, a předseda a jednatel komitétu.

— Za příčinou získání návrhu pro nové DIVADLO V KOLÍNĚ N. R. vypisuje městská rada tamější pro architektky Německa, Rakouska a Švýcar veřejný konkurs. Program stavební a plány polohy lze obdržeti u městského stavebního úřadu tamnějšího zdarma. Žádají se:

1. Situační plán v měřítku 1 : 200.
2. Dva hlavní půdorysy 1 : 200, jakož i půdorysy všech prostor a rozdělení stavby 1 : 100.
3. Dva řezy příčné hledištem, ve schematickém podání bez udání konstrukce a architektury, z nichž by zvláště poměry výšek jednotlivých částí jako hledišť, poloha schodišť, foyeru a restaurace byly zřetelné 1 : 100.
4. Doprovod s rozpočtem dle quadrat. i kubických metrů.

Návrhy dodány buďtež s hesly do 31. října 1898 večer 6 hodin pod adresou »Das Oberbürgermeisteramt in Köln«. Jako ceny v každém případě uděleny budou obnosy 3500, 2500 a 1000 marků.

V Jury zasedají kr. rada von der Hude (Berlín), prof. Fr. Thiersch (Mnichov), inspektor kr. divadla Brandt (Berlín), stavební radové Rübber, Heimann, ředitel divadla Hofmann.

— Měšťanská Beseda v Plzni vypisuje soutěž na opatření návrhu na stavbu nové budovy Besední. Skizzy půdorysu, přízemí a obou pater, jakož i řezy v měřítku 1 : 200, fačada 1 : 100 zaslány buďtež do dne 30. září 1898. Jury oznámena bude koncem srpna t. r. Ceny udělí se tři: 1000, 600 a 400 korun. Plány poctěné zůstanou majetkem Měšťanské Besedy.

— PRAŽSKÁ MĚSTSKÁ POJIŠTOVNA vypisuje konkurs na opatření náčrtku na stavbu nové budovy na místě domů č. p. 931-932-933-I. v Praze, na nám. Staroměstském, jejíž prvé patro má býti upraveno k účelům kancelářským a v ostatních patrech budou byty zřízeny. Ku poctě za nejlepší uznávaných návrhů vypisují se tři ceny a sice: první 1500, druhá 1000

a třetí 800 korun r. m. Náčrtky půdorysů sklepů, přízemí a všech pater, jakož i řezů a fačady v měřítku 1:200 podány buďtež u říditelství městské pojišťovny nejdéle do 14. října 1898 do 12. hod. polední a obsahujtež v zapečetěné obálce jméno a adresu navrhovatele. Situace staveniště a konkurenční podmínky se na požádání vydají v úředních dopoledních hodinách v kanceláři podepsaného ústavu. Návrhy cenou poctěné stanou se vlastnictvím Pražské městské pojišťovny.

Je bohužel smutně známo, že každá konkurence, která městskou radou neb některou jí podřízenou korporací je vypsána, vyvolá veřejný protest se strany umělců i uměleckých korporací. Stěžovali-li jsme si téměř do všech předcházejících podmínek konkurenčních, musíme v tomto případě příliš se zdržovati, abychom nevybočili z mezí slušnosti, v jakéž pohybovati jsme si byli uložili.

Tentokráte byli jsme v protestu svém předstížení i referentem »Národních Listů«, který jindy nebývá jedním z prvních, jedná-li se o podmínky soutěží sochařských i malířských, který ale protest svůj uveřejnil zcela správně ihned, jednalo-li se o záležitost čistě architektonickou. Ku bližšímu vysvětlení stůžž zde lokálka »N. Listů«, jíž konkurence výše uvedená ohlášena:

»Plány na stavbu paláce pražské městské pojišťovny. Dnešním dnem vypsán byl veřejný konkurs na dobu dvou měsíců na vypracování skizz pro novou budovu městské pojišťovny na místě domů č. 931, 932, 933—I na Staroměstském náměstí. Situační plán a podmínky lze obdržeti v kanceláři pojišťovny. — Ve včerejší schůzi městské rady pražské bylo usneseno na doporučení dozorčí komise pro pojišťovnu městskou společně s technickou komisí a po přímluvě p. stav. Tichny, aby na nový palác pojišťovny městské objednan byl projekt u archit. p. Osvalda Polívky za 1500 kor. Palác má být zbudován v assanačním obvodu. Aby se mohly též mladší síly z řad stavitelů při projektu zúčastnit, usneseno vypsati další tři ceny a sice 1500, 800 a 500 korun za nejlepší tři návrhy, z nichž pak po případě projekt p. Osvalda Polívky bude doplněn.«

Znění toto, jež v ostatních žurnálech marně jsme hledali, dostatečně jasně označuje nekalost našich poměrů. Nevíme sice kdo za stylisaci tu je

zodpověden, ze zkušeností starých i z toho, že lokálka tato žádnou korporací ani jednotlivcem súčastněným nebyla vyvrácena však soudíme bezpečně, že vyslovena zde upřímnost, která charakterisuje nade vši pochybnost onu naprostou neschopnost korporací městských řešiti otázky odborné, nechceme-li mluvit o přímých nesprávnostech vědomě páchaných.

Je pravda, že v cizině při konkurencích velikého rázu bývají čelnější umělci zváni, aby podali za honorář konkurenční projekt svůj, (ostatně stalo se to u nás při konkursu na sochu sv. Václava také), ale tam všude tohoto kroku používá se k tomu, aby práce těchto renomovaných umělců byly získány, aby ony otevřeně konkurovaly jak o ceny vypsané i o zadání práce. U nás však předem objedná se projekt, a mladým stavitelům jak v lokálce stojí (o práci ostatních starších jak vidět se nestojí), tomuto nenasytnému davu, který má hlad a ne-li ten, aspoň to právo připuštěnu býti ku práci, hodí se mizerná almužna ve formě cen veřejné konkurence.

Městská rada hraje si tu na mecenáše, při tom však, jakoby naschvál, nerespektuje žádnou z těch korporací, které před časem konkurenční řád vypracovaly a jí jako pamětní spis podaly;*) ona zadávajíc pořízení plánů přímo p. architektu Polívkovi, jen pro záplatu vypisuje konkurenci, aby mladším silám poskytla příležitost výdělků 750 zl., případně aby za těchto několik set zlatých koupila lepší myšlenky pro projekt svůj, resp. projekt p. arch. Polívky. Bohužel není jiného prostředku po ruce, jimž by na sl. městskou radu působeno býti mohlo kromě poukazovati jí na její povinnosti, poučiti ji, že hlava království v první řadě je povinna býti dobrým příkladem všem jiným korporacím, že každý takovýto morálně chybný krok se strany její má za následek několik už docela nemorálních kotr-

*) Spolek Architektů a inženýrů, výtvarný odbor Uměl. Besedy, spolek stavitelů v král. Česk., inženýrská komora v král. Česk. a jiné. Kunstsektion des Vereines deutscher Künstler Concordia Technischer Verein z Ústí n. L. — Oproti soukromým výtkám činěným »Manesu«, že řád tento nepodepsal prohlašujeme, že k tomu vůbec vyzván nebyl, že však jak z obou ročníků V. Směrů patrně všude jej zastává a více, než korporace jej v život uvedší.

melců jinde, říci jí, že takovému šacení se cizím peřím, jež dosud bylo pokoutní řídkostí, za kterou se každý veřejně stydět musil, stalo by se sankcionovaným, hustě užívaným pravidlem, kterým by nejvíce poškozováni byli ti, jimž se má právě spravedlivou konkurencí pomáhati: mladí talentovaní, ale neznámí lidé.

Konkurence u nás stálým praktikováním nesprávností pozbyly veškerého kreditu a zvuk první ceny s předstíraným zadáním práce ztratil své vnady na dobro; proto jsme přesvědčeni, že se městské radě tento otevřeně doznáný hokus-pokus, jímž chtěla obvyklým nesprávnostem předjít, nepovede; neboť ji ubezpečujeme, že opravdovým umělcům nebylo nikdy kus peněžitého špeku tím lákadlem, za kterým lezli se svými dobrými pracemi do pastí konkurenční.

A konstatujeme přímo osoby které za celou touto neslýchanou věcí stojí. Dle úřední lokálky jsou to dozorčí komise pro pojišťovnu pp. Dr. Srb, Papež, Dr. Frič, Dr. Prachenský a Schwarz, i technická komise městská pp. Vlček, Hubáček, Kopp, Kubr, Russ, Beneš, Fanta, Fialka, Gregor, Hochmann, Kaše, Münzberger, Micka, Neubert, Novák, Petrlík, Romováček, Tereba a zvláště pan stavitel Tichna, částečně členové Uměl. Besedy a spolku architektů a inženýrů, členové obou korporací, které tak pracně a obětavě vyvolaly náš vzorný konkurenční řád.

Na těchto korporacích nyní bude, aby, ne jak úředně v »Národní Politice« bylo nadhozeno, starali se o zachování starého rázu náměstí, nýbrž aby vedli k zodpovědnosti všemi prostředky stanovami jim zaručenými všechny ty své členy, kteří takovouto činností, v korporaci veřejné blahodárnou činnost spolků tak těžce poškozují, že ona stává se illusorní.

O nesprávnostech nízkých cen konkurenčnímu řádu neodpovídajících, volbě jury atd. při — celé této smutné konkurenci je za našich poměrů skoro zbytečno již mluvit.

— K SOUTĚŽI NA PLAKÁT vypsáné firmou Günther-Wagner v Hannoveru (viz č. 8. V. S.) došlo 550 návrhů. První cena 1000 marků udělena J. Diezovi, druhá 500 marků

H. Müllerovi a třetí 300 marků O. Zwintscherovi. Dalších 9 návrhů zakoupeno, mezi těmito jest jeden od L. Kuby.

— »NOVÝ KULT« sborník pro umění, politiku a život, vypisuje soutěž na jednoduchou kresbu obálky. Cena 80 korun, kresba budiž schopna zinkografické reprodukce. Titul a podtitul budtež pojaty do kresby; místo pro obsah může, avšak nemusí být zachováno. Formát 40×28 cm. Soutěž jako všechny soutěže »Nového kultu«, jest otevřená a platí pro každého umělce. Redakce vyhrazuje si právo uchovati sobě další vybrané návrhy a tyto postupně vždy s novým svazkem na obálce reprodukovati. Při uveřejnění obdrží autor náhradu 30 korun. Práce budtež zaslány do redakce »N. K.« (Praha, Olšany, villa č. 45.) nejdéle do konce října.

F. STANZEL.

LINKA.